

УДК 94(477)“1280/1300”

ЛЕВ ДАНИЛОВИЧ І БОРОТЬБА ЗА КРАКІВСЬКИЙ ПРЕСТОЛ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ XIII ст.

Леонтій ВОЙТОВИЧ

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, 79000
Кафедра історії середніх віків та візантиністики
e-mail: lev67420@ukr.net*

У статті розглядаються малодосліджені епізоди участі галицько-волинського князя Лева Даниловича у боротьбі за краківський престол у 1280–1300 рр. Після невдалої спроби виступити спадкоємцем бездітного шурина Болеслава Сором'язливого у 1280 р., яка вилилася у війни з новим краківським князем Лешком Чорним до смерті останнього у 1288 р., Лев Данилович продовжував брати участь у цій боротьбі, підтримуючи вигідних для нього претендентів. Тоді ж у 1289–1290 рр. була приєднана і Люблінська земля, що було визнано краківським князем Генріхом IV Пробусом. Лев Данилович брав активну участь і у подальшій боротьбі за краківський престол, підтримуючи різних претендентів. У дослідженні широко використані латиномовні джерела та новіша польська література.

Ключові слова: краківський престол, Лев Данилович, Болеслав Сором'язливий, Лешко Чорний, Генріх IV Пробус, Вацлав II, Владислав Локеток.

Стосунки між Галицько-Волинським князівством і польськими князівствами наприкінці XIII–на початку XIV ст. досі належно не відображені в історичній літературі – дослідники трактують їх однобоко і не зовсім правильно, часто не звертаючи уваги на інформацію¹. Особливо це стосується постаті князя Лева Даниловича та його участі у боротьбі за краківський престол. Навіть у монографії, присвяченій сестрі його дружини Констанції – краківській княгині Кунегунді, цей князь згадується тільки раз, та й то принагідно у примітці².

У середині 1247 р., орієнтовно після 2 червня, у замку Зволен – центрі однойменного комітату Угорського королівства (нині Словаччина) – у присутності угорського короля Бели IV та галицько-волинського князя Данила Романовича київський митрополит Кирило II дав шлюб Леву Даниловичу та Констанції Белівні³. Трохи раніше, у 1239 р., старша сестра Констанції – Кунегунда (Кінга) (1234–1292) – була видана за сандомирського князя Болеслава, сина Лешка Білого⁴, який з 1243 р. утвердився у Кракові.

Князя Болеслава V автори польських щорічників прозвали Сором'язливим за те, що він дотримався обітниць дружини щодо “шлюбу чистоти”, про що слідом за авто-

¹ *Mysliński K.* Polska a księstwo Halicko-Włodzimierskie na przełomie XIII i XIV wieku // Галицько-Волинська держава: передумови виникнення, історія, культура, традиції. Львів, 1993. С.7–8.

² *Kowalska B.* Święta Kinga: rzeczywistość i legenda. Kraków, 2008. S.229.

³ *Войтович Л.* Князь Лев Данилович. Львів, 2012. С.34–37.

⁴ *Balzer O.* Genealogia Piastów. Kraków, 1895. S.494–496.

рами щорічників писали хроністи Ян Длугош, Мартин Кромер, Мартин Бельський, Владислав Хмельовський. Попри відсутність сексуальних контактів, Кунегунда мала значний вплив на мужа та його політику, постійно контактувала з сестрами, сприяла тісному союзу Болеслава Сором'язливого з Левом Даниловичем, була при дворі шурина та сестри, про що свідчить таке цікаве та багате джерело, як Житіє святої Кінги⁵. Під впливом тітки Кінги одна з доньок Лева Даниловича та Констанції – Святослава – прийняла чернецтво у монастирі кларисок у Старому Сончі⁶, де і померла у 1302 р.⁷ Сама Констанція також прислухалася до сестри, яка схиляла її до християнських чеснот, зокрема, проявляла милосердя до знедолених і немічних у своєму дворі у Львові⁸. Констанція відвідувала сестру в її монастирі кларисок у Старому Сончі, де нібито навчала черниць співу⁹. Імовірно, під час походу хана Телебуги зимою 1287–1288 рр. Констанція переховувалася в цьому ж монастирі разом з Кунегундою¹⁰.

1279 р. (після 6 грудня) краківський князь Болеслав Сором'язливий помер¹¹. З огляду на те, що він дотримався обітничі «шлюбу чистоти» з Кунегундою, спадкоємців у нього не було. Ще у 1273 р. краківський князь оголосив спадкоємцем двоюрідного племінника – серадського князя Лешка Чорного, що викликало спротив інших князів та знаті, які підтримали претензії одного з опольських князів Владислава¹². Розгорталася боротьба за краківський престол, володар якого вважався номінальним сюзереном Польщі. Польська знать розділилася, але більшість таки була на стороні Лешка Чорного. Основним суперником Лешка Чорного несподівано виступив Лев Данилович – на той час сюзерен королівства Русі, тобто Галицько-Волинської держави¹³.

Зрозуміло, що Лев Данилович володів достовірною інформацією про ситуацію в Польщі. До того ж, він розраховував на солідну підтримку: волинських князів, улусбека Ногая – фактичного володаря причорноморських степів та Нижнього Дунаю, частини польської еліти та мазовецьких князів Конрада і Болеслава, синів Земовита, свого зятя – битомського і глоговського князя Казимира Владиславовича та його брата, опольського князя Болеслава і чехів. *По кужелю* як чоловік Констанції він такі права мав, і намір скористатися ними зовсім не був політичною авантюрою – у *середні віки* подібні спроби робилися і за менш сприятливих обставин. У випадку успішного завершення боротьби за краківський престол Лев Данилович відразу став би серйозним конкурентом німецького короля Рудольфа I у Центрально-Східній Європі. Був би відновлений політичний баланс, порушений загибеллю чеського короля Пшемисла II Оттокара, який був союзником Лева Даниловича та Болеслава Сором'язливого.

⁵ Див.: *Войтович Л.* Де була столиця Лева Даниловича? (Джерелознавчий аспект проблеми) // До джерел. Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. Т.1. Київ–Львів, 2004. С.712–720.

⁶ Див.: *Cecylian Niezgoda.* Błogosławiona Salomea Piastówna. Kraków, 1996. S.223.

⁷ *Линниченко И.* Известия о взаимоотношении России и Польши // Записки ун-та св. Владимира. Т.9. Киев, 1882. С.223; *Dąbrowski D.* Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich. Poznań–Wrocław, 2002. S.226–230.

⁸ *Vita et miracula sanctae Kingae ducissae Cracoviensis* / Ed. W.Kętrzyński // *Monumenta Poloniae Historica.* T.4. Lwów, 1884. P.684, 716.

⁹ *Vita et miracula sanctae Kingae.* P. 716.

¹⁰ *Długosz J.* Vita beatae Kunegundis // *Joannis Długosii Senioris Opera omnia* / Wyd. A.Przeździecki. T.1. Cracoviae, 1887. P.269.

¹¹ *Balzer O.* Genealogia Piastów. Kraków, 2005. S.489–490.

¹² *Samsonowicz H.* Leszek Czarny // *Poczet królów i książąt polskich.* Warszawa, 1980. S.198.

¹³ *Kronica Dzierzwy* / Ed. K.Pawłowski // *Monumenta Poloniae Historica.* Nowa series. T.15. Kraków, 2013. P.83.

Можливо, до потаємних планів Лева Даниловича і входило продовження політики батька у напрямку звільнення від монгольської опіки, для чого дав би можливість старший польський престол. Для такого припущення дає підстави факт шлюбу холмського князя Юрія Львовича з дочкою тверського і великого володимирського князя Ярослава Ярославича¹⁴, брат якої, Святослав Ярославич, тримав Тверське князівство і теж претендував на першість у Північно-Східній Русі. В іншій ситуації такий шлюб, який скріплював тверсько-галицький союз, був би позбавлений сенсу.

На мою ж думку, особливо важливим було те, що княгиня-вдова Кунегунда також підтримувала свого свояка Лева Даниловича, через що пізніше мала непрості стосунки з Лешком Чорним. В результаті у 1284 р. вона змушена була спочатку відмовитися від бецької та корчинської каштеляній, а згодом, 24 квітня 1289 р., вступити до монастиря кларисок у Старому Сончі¹⁵.

І все ж найбільшими противниками планів галицького князя були не Лешко Чорний та його союзник угорський король Ласло Кун, а брати Лева Даниловича: волинські князі Володимир Василькович та Мстислав Данилович, які важко переносили зверхність старшого брата. Волинські війська взяли участь у цій війні під тиском ординців. На самому початку 1280 р. в ставку Ногая в Ісакчі прибуло посольство Лева Даниловича з проханням про допомогу у польській кампанії¹⁶. Ногай вислав військо на чолі з емірами Кончаком, Кезеєм і Куботаком, яке разом з галицько-волинськими дружинами вирушило у похід на Краків¹⁷.

23 лютого 1280 р. під м. Гожлице на р. Копшив'янци за Сандомиром по дорозі на Краків відбулася вирішальна битва¹⁸. Польське військо, у складі якого було лише 600 лицарів, очолювали краківський палатин Петро та сандомирський палатин Януш¹⁹. Битва закінчилася розгромом війська Лева Даниловича, можливою причиною якого стала поведінка волинських князів, які могли залишити поле битви на ранній стадії.

Військо Лева відступило аж до Львова, при тому, що Лешко Чорний почав його переслідування тільки через 15 днів. Тоді у березні 1280 р. він здобув і розорив м. Переворськ²⁰ і рушив до Берестя, однак спроба нападу провалилася²¹ через вторгнення на Люблінщину ятвягів як союзників Лева Даниловича²². Військо Лешка Чорного розбило їх і переслідувало аж за р. Нарев²³.

На початку 1281 р. Лешко Чорний на своїй землі відбив напад монгольського війська, яке прийшло на підтримку Лева Даниловича²⁴. Окрилений перемогою, кра-

¹⁴ Ипатьевская летопись // Полное собрание русских летописей. Т.2. Санкт-Петербург, 1908. Стб.884.

¹⁵ Див.: *Homza M.* Sytuacja polityczna Spiszu do początków XIV w. // *Historia scepisii*. Vol.1. Bratislava-Kraków, 2009. S.166–167.

¹⁶ *Селезнев Ю.В.* Ногай – полководец и политик Золотой Орды // Новик: Сборник научных работ аспирантов и студентов исторического факультета Воронежского государственного университета. Вып.3. Воронеж, 2000. С.29.

¹⁷ Там же. С.29.

¹⁸ Ипатьевская летопись. Стб. 881–882; *Rocznik Tracki* // *Monumenta Poloniae Historica*. Т.2. Lwów, 1872. S.847, 878; *Rocznik franciszkański krakowski* // *Monumenta Poloniae Historica*. Т.3. Lwów, 1878. S.50–51; *Krakowski S.* Obrona pogranicza wschodniego Małopolski za Leszka Czarnego // *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Seria I. Z.15. Historia*. Łódź, 1960. S.89–105.

¹⁹ *Kronika Dzierzwy*. S.83.

²⁰ Ипатьевская летопись. Стб.872.

²¹ Там же. Стб. 889–890.

²² *Włodarski B.* Problem jaćwiecki w stosunkach polsko-ruskich // *Zapiski Historyczne*. Т.24. 1958.

²³ *Kronika Dzierzwy*. S.83.

²⁴ *Jackson P.* *Mongolowie i Zachód*. Warszawa, 2007. S.251.

ківський князь почав розправлятися з польськими союзниками Лева Даниловича. У 1282 р. він підбив молодшого з мазовецьких князів плоцького князя Болеслава Земовитовича виступити проти старшого брата черського князя Конрада. Лев Данилович негайно вислав на допомогу Конраду Земовитовичу дружини, очолені слонімським князем Васильком Романовичем та холмським князем Юрієм Львовичем²⁵. Ця підтримка дала змогу черському князю втримати свої позиції у Мазовії, хоча сама мазовецька усобиця затягнулася. Зв'язаний війнами з угорським королем та краківським князем, Лев Данилович не міг приділяти цьому регіону більше уваги.

У лютому 1285 р., коли військо Лева Даниловича разом з ординцями перебувало у поході в Угорщині, Болеслав Земовитович спустошив околиці Щекарева. Повернувшись з Угорщини, Лев Данилович з'єднався з волинськими військами, очоленими слонімським князем Васильком Романовичем, і напав на землі плоцького князя, дійшовши до Вишгорода. Союзник Лева Даниловича, черський князь Конрад, вторгнувся у Сандомирську та Краківську землі і дійшов до самого Кракова, де міщани, утримавши Вавель, почали спішно зводити нові міські укріплення²⁶. До цієї війни Лев Данилович залучив і литовців, які спустошили Люблінщину²⁷. Броніслав Влодарський слушно трактував події 1285 р. як широкомасштабну війну Лешка Чорного з Романовичами²⁸. Очевидно, що це було продовження боротьби за краківський престол.

У 1286 р. військо Лева Даниловича разом з союзними литовськими дружинами захопило замок Гостин (нині у Великопольському воєводстві). Прикривав цей похід черський князь Конрад – союзник Лева Даниловича²⁹.

Лев Данилович з Ногаєм, який його підтримував, проти власного бажання втягнули у цю боротьбу правителя Золотої Орди Телебугу. Восени 1287 р. він організував похід у Польщу. Історики переважно неправильно оцінюють цей похід. Це був не звичайний набіг, а широкомасштабний похід великого війська, очоленого самим ханом. Разом з походами в Угорщину 1286–1287 рр. цю подію варто розглядати в контексті продовження війни *королівства Русі*, тобто Галицько-Волинської держави, проти угорсько-польського союзу. Лев Данилович залучив до цієї війни Ногая, але Телебуга, намагаючись звільнитися від опіки наймогутнішого з улус-беків і ревнуючи останнього до його успіхів, вирішив взяти ініціативу у свої руки. Телебуга прагнув зовнішньополітичного успіху, який підняв би його авторитет. Таким успіхом могло бути перетворення угорських та польських правителів в прямих ординських васалів. При цьому Телебузі розходилося, щоби вони не стали васалами Ногая, як болгарські та сербські правителі.

З ханом Телебугою йшли його двоюрідний брат оглан Алкуй, чернігівські та інші руські удільні князі. Приєднатися до ханського війська отримав наказ і Ногай. Найкоротший шлях в польські землі до Кракова лежав через Перемишль, ним і пішло військо Ногая, перетнувши Галицьку і Перемишльську землі. Телебуга ж чомусь повів своє військо через Волинь – шляхом Бату у 1240 р.

Подібно на те, що Телебуга був явно невдоволений близькими контактами Лева Даниловича та його братів з Ногаєм (“була межі ними неприязнь велика”³⁰). З подаль-

²⁵ Ипатьевская летопись. Стб.882–887.

²⁶ Kronika Dzierzwy. S.85.

²⁷ Ипатьевская летопись. Стб.888–889.

²⁸ Włodarski B. Polska i Ruś 1194–1340. Warszawa, 1966. S.202–205.

²⁹ Rocznik Tracki. P.851; Rocznik Małopolski // Monumenta Poloniae Historica. T.3. Lwów, 1878. P.185.

³⁰ “баше межі има нелобовье велико” (Ипатьевская летопись. Стб.892).

ших подій виглядає, що хан вирішив зробити волинських князів своїми безпосередніми васалами, розірвавши їх зв'язок і з Левом, і з Ногаєм, щоб ослабити обох. А можливо, така ідея з'явилася у нього вже в ході самого походу. Які були його плани стосовно польських земель і чи збирався він допомагати Левові в опануванні краківського престолу – сказати важко. Радше – ні. Імовірно, він сподівався, що польські князі поспішать перейти під його підданство. За таких умов зовнішні межі впливу Золотої Орди перемістилися б далі на Захід, а відносна самостійність галицько-волинських князів перейшла б до угорського короля та польських князів, тоді як руські князі мали би бути тісніше інтегровані в ординську систему. Водночас це мало би виключити вплив на них Ногая.

Руські князі по черзі мусили зустрічати золотоординського правителя, явно побоюючись за наслідки цих аудієнцій. На Горині першим зустрів хана луцький князь Мстислав Данилович “с питтям и з дарами”, далі біля Перемиля на хана чекав володимирський князь Володимир Василькович³¹. Останнім Телебугу з почестями приймав Лев на “Боужьковьском полі” (очевидно, на території Белзького князівства недалеко від Бужьська) після того, як Телебуга залишив Перемиль. Можливо, Лев чекав ординське військо на своїх землях, сподіваючись на швидкий удар через Перемишль по землях Лешка Чорного.

Телебуга оглянув війська Лева Даниловича, Володимира Васильковича, Мстислава Даниловича та Юрія Львовича, а також 7 грудня 1287 р. здійснив поїздку у Володимир – при цьому ординці “насилство велике чинили в городі і пограбували товарів незліченну кількість і коней”³². Важко оцінити достовірність інформації волинського літописця, адже хан йшов на Польщу, а розорення території, яка платила ординську данину-вихід, не було характерним для прагматичних ординців. Зрештою, в ті часи війська завжди вели себе нестримано під час походів, навіть на своїй території. Імовірно, книжник і філософ князь Володимир Василькович надто болісно реагував на подібні дії. Разом з тим, золотоординський правитель міг просто демонструвати свою зверхність Володимирі Васильковичу як сильнішому з волинських князів.

З Волині хан з руськими князями рушив на Польщу. При цьому літописець наголошує: “Лев князь з сином своїм Юрієм, а Мстислав зі своєю раттю, а Володимир зі своєю раттю”³³. Тобто, є очевидним, що Телебуга зробив князів своїми безпосередніми васалами, ліквідувавши їх залежність від Ногая, а водночас і зверхність Лева Даниловича над братами. У поході галицькі і волинські війська виступали як окремі з'єднання і, вірогідно, на різних операційних напрямках. Симптоматично, що в тексті Мстислав вперше названий перед Володимиром. До того ж, Мстислав першим зустрів ординського правителя на Горині “з питтям і з дарами”³⁴, і хан Телебуга не зачепив території Луцького князівства, тоді як в землях Володимирського князівства ординці поводили себе зухвало, мало не як завойовники. Важко сказати, що спричинило таку поведінку золотоординського хана: чи Телебуга вирішив приборкати сильніших Романовичів і повністю розірвати їх зв'язки з Ногаєм, чи Мстислав Данилович, скориставшись мо-

³¹ Ипатьевская летопись. Стб.892.

³² “насилъе велико творахоу в городѣ и пограбиша товара бещисленое множество и конии” (Там же. Стб.892–893).

³³ “Левъ князь со снѣмъ своїмъ Юрьемъ. а Мстиславъ со своєю ратью. а Володимѣръ со своєю ратью” (Там же. Стб.893).

³⁴ “с питьемъ и с дары” (Стб.892).

жливістю спілкування з Телебугою, домігся ханської милості, чи хан, маючи намір віддати Краків Леву Даниловичу, задумав відірвати від нього Волинь і провокував конфлікт між братами, знаючи про неприхильне ставлення молодших до старшого? Імовірно, обидва волинські князі у розмові з Телебугою за відсутності Лева Даниловича поскаржилися на старшого брата та Ногая і самі висловили бажання бути безпосередньо під рукою правителя Золотої Орди. Телебуга тут же задовольнив їхнє прохання, яке збігалось з його планами.

Війська Телебуги і Романовичів підійшли до Завихвоста, але ріка ще не замерзла, і вони рушили до Сандомира, перейшовши по льоду Сян в іншому місці. Важкохворий Володимир Василькович був відпущений ханом додому. Форсувавши Віслу, Телебуга обложив Сандомир, але здобути місто не зміг, а на штурм не відважився. Ординські війська розсипалися по польських землях і почали їх спустошувати³⁵.

Поки Телебуга розбирався з волинськими князями, Ногай ще 6 грудня вторгнувся в польські землі³⁶ і перед Різдом (23–24 грудня) підійшов до Кракова. Краківський князь Лешек Чорний покинув свою землю і сховався в Угорщині. Ногай обложив Краків, але поляки відстояли свою столицю і у перших днях січня 1288 р. змусили його відступити³⁷. Повернувшись до Кракова, Лешек Чорний звільнив міщан від податків за їх мужність при обороні столиці³⁸. І все ж краківські містичі та гарнізон Вавеля не могли мати стільки сил, щоби заставити Ногая відступати, тим більше, що передові його загони вже дійшли до Сілезії³⁹. Угорська допомога, очолювана бароном Дьєрдем, сином Шимона, зустріла монгольський підрозділ (тисячу) у січні 1288 р. біля Нового Сонча, коли він відходив назад⁴⁰. Можливо, це навіть був його ар'єргард чи загін, який повертався з Сілезії.

Імовірною причиною відступу Ногая, який покинув Краківське князівство і, не чекаючи на військо хана, рушив на Нижній Дунай, були його стосунки з Телебугою. Довідавшись про вчинки хана на Волині, де останній розбирався без нього із його васалами, найстарший з Джучидів задумав не дати Телебузі покинути польські землі триумфатором. Телебуга і справді мав намір іти на Краків, але довідавшись, що Ногай випередив його і покинув польські землі, теж повернув назад⁴¹. Цей епізод належить до найбільш заплутаних загадок як ординської історії, так і історії всієї Центрально-Східної Європи⁴². Чому велике військо золотоординського правителя повернуло назад від Сандомира, навіть не спробувавши дійти до Кракова? Редактори Галицько-Волинського літопису кілька разів повторили інформацію про суперництво Ногая і Телебуги. Арабські літописці теж обмежилися посиланнями на це суперництво.

Цього разу золотоординський хан був розлючений і шукав, кого звинуватити у своїх невдачах. Саме тому його військо рушило відразу до столиці Лева Даниловича –

³⁵ Ипатьевская летопись. Стб.893–894.

³⁶ Vita et miracula sanctae Kingae. P.715.

³⁷ Rocznik Tracki. P. 852; Annales Posnanienses / Ed. M.Perlbach // Monumenta Germaniae Historica. Scriptores. T.29. Hannoverae, 1892. P.470.

³⁸ Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa. I (1257–1506) / Ed. F.Piekosiński // Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. T.5. Kraków, 1879. S.4–5.

³⁹ Селезнев Ю.В. Ногай – полководец и политик. С.53.

⁴⁰ Pauler D. A magyar nemzet története az Árpádházi királyok alatt. Vol.2. Budapest, 1899. 398–399 old.

⁴¹ Ипатьевская летопись. Стб.894.

⁴² Див.: Brătianu G. Actes des notaires Gevno is de pera et de Caffa, de la fin treizieme siele (1281–1290). Bucarest, 1927. P.272; Сафаргаліев М.Г. Распад Золотой Орды. Саранск, 1960. С.56.

Львова. На початку 1288 р. золотоординський хан два тижні протримав місто в облозі: “і стояли на Львовій землі два тижні кормлячись [і] не воюючи, але не давали вони навіть із города вийти за покором. Хто ж виїхав з города, тих вони побивали, а захопили, а інших, одерши, пускали нагих, і ті од морозу померли, тому що була зима люта велми, і зробили вони пустою землю всю”⁴³.

З тексту однозначно випливає, що Лева Даниловича з ханом не було. Не здобувши Сандомир, монгольсько-руське військо “почало воювати землю Лядську”⁴⁴. Напевно, кожен князь отримав свій операційний напрям, і Лев Данилович поспішив на з’єднання з Ногаєм і потім разом з ним відступив.

Облога Львова Телебугою однозначно свідчить, що хан явно підозрював Лева Даниловича у змові з Ногаєм. Чому він не відважився штурмувати Львів, а просто тримав його в облозі? Тут може бути лише одне пояснення: відбудовані укріплення Львова (після зруйнування їх у 1259 р. на вимогу еміра Бурундая) були настільки потужними, що хан не ризикнув їх штурмувати. До того ж, Телебузі явно бракувало рішучості полководця: він не насмівся штурмувати Буду, Сандомир, а згодом і Львів.

Після відходу ординських військ втрати Лева Даниловича становили 12,5 тис. осіб убитих, померлих від ран і полонених⁴⁵. За тодішніми мірками, жертви були дуже значними, оскільки рахували тільки чоловіків зрілого віку, тобто людей, здатних носити зброю (жінок, дітей, старців і рабів до уваги не брали).

Подальші події розгорталися з наростаючою динамікою. Центральньо-Європейська круговерть набирала обертів. 30 вересня 1288 р. помер краківський князь Лешко Чорний. Нащадків у нього не було. Його дружина Агрипина, дочка князя Мачви, колишнього галицького претендента Ростислава Михайловича, у 1272 р. на вічу у Серадзі публічно заявила, що чоловік на неї не звертає уваги і після семи років подружнього життя вона залишається дівчиною, а у 1275 р. взагалі покинула його⁴⁶. Смерть Лешка Чорного відкрила новий виток боротьби за краківський престол. У цій ситуації стояти осторонь Лев Данилович не міг. Претендувати сам теж не міг: тепер у нього бракувало сил і не було достатніх підстав для такої боротьби. Зараз йшлося про те, щоб у Кракові обов’язково сидів його союзник.

Основними претендентами виступили вроцлавський князь Генріх IV Пробус і плоцький князь Болеслав II. Сильніший з претендентів – вроцлавський князь – підійшов до Кракова. Краківський каштелян Сулка з Неджведзя здав йому Вавель, а краківські міщани визнали своїм князем. Вважаючи боротьбу виграною, Генріх IV з союзниками повернувся до Вроцлава, відпустивши дружини своїх союзників⁴⁷.

⁴³ “и стояша на Лвовѣ землѣ вѣ нели. кормачесь не воююще и не дадохууть ни из города вылѣсти в зажитѣю кто же выѣхашеть из города ввы избиваша а друзии поимаша иньша излоупивше поушаоу нагы а тѣи о мороза изморша зане бѣ зима люта велми и оучиниша землю поустоу” (Ипатьевская летопись. Стб. 894–895).

⁴⁴ “почаша воювати землю Лядскоую” (Там же. Стб. 894).

⁴⁵ Там же. Стб. 895.

⁴⁶ Nowacki B. Związki małżeńskie jednoczycieli państwa polskiego w drugiej połowie XIII w. na tle ich polityki prozjednoczeniowej. Rola polityczna margrabiów brandenburskich z młodszej linii askańskiej // Docendo Discimus. Studia historyczne ofiarowane Profesorowi Zbigniewowi Wielgoszowi w siedemdziesiąt rocznicę urodzin. Poznań, 2000. S.164.

⁴⁷ Zielonka Z. Henryk Prawy. Katowice, 1982. S.167–168; Zientara B. Henryk IV Probus // Poczety królów i książąt polskich. Warszawa, 1984. S.209–210.

26 лютого 1289 р. під Севержем у Битомському князівстві сілезькі князі несподівано були розбиті військами Болеслава II та його союзників – братів Лешка Чорного: куявського князя Казимира і серадзького князя Владислава Локетка. У цій битві загинув шпротавський князь Пшемисл, опольський князь Болеслав потрапив в полон, а легніцький князь Генріх Товстий врятувався втечею⁴⁸.

Після цієї перемоги, незважаючи на протиріччя з молодшим братом, черський князь Конрад II підтримав його претензії. Оскільки Болеслав II був зятем великого князя литовського Тройдена, литовці теж підтримали його претензії. Союзники ввійшли в Краків, але здобути Вавель не змогли.

Врешті, до мазовецько-куявської коаліції приєднався і галицький князь Лев Данилович: у липні 1289 р. він зі своїм військом уже стояв під стінами Вавеля і намагався його штурмувати⁴⁹. Наприкінці липня 1289 р. галицькі війська спустошили Вроцлавське князівство – домен нового краківського князя⁵⁰. У першій половині серпня 1289 р. з військового табору під Вавелем князь Лев рушив в Опаву на зустріч з чеським королем Вацлавом II, де було підтверджено чесько-галицький союз⁵¹. На цій зустрічі серед польських князів, противників Генріха IV Пробуса, перебував зять Лева Даниловича – битомський князь Казимир Владиславович, а також ленченський і серадзький князь Владислав Локеток⁵².

Повністю погоджуюся з Д. Домбровським⁵³, що в Опаві було домовлено підтримати претензії на краківський трон Владислава Локетка. Лев Данилович уклав з молодшим братом свого старого суперника Лешка Чорного окрему угоду, скріплену невдовзі шлюбом Юрія Львовича з сестрою Владислава Локетка, який відбувся між вереснем 1289 і 23 червня 1291 р. Така переорієнтація галицького князя могла відбутися, коли стало очевидним, що польська еліта та більшість П'ястів не підтримають молодшого мазовецького князя. Тим більше, що останній своєю попередньою поведінкою заледве чи заслуговував на довіря галицького князя. Якби ще новий краківський князь завдячував своїм положенням Леву Даниловичу, то такий союз був би значно надійнішим. Галицький князь, змушений діяти в надзвичайно складних умовах, був холодним реалістом в політиці, гнучким, здатним в екстремальних умовах приймати блискавичні рішення.

⁴⁸ *Długosz J. Roczniki czyli kromiki sławnego królestwa Polskiego. Ks.7. Warszawa, 1974. S.326–328; Semkowich A. Walka o monarchię 1288–1294, ustęp z dziejów piastowskich // Kwartalnik Historyczny. T.5. Lwów, 1891. S.734–735; Sobaniec S. Zabiegi Henryka IV o Kraków i jego usiłowania odrodzenia królestwa // Księga pamiątkowa ku czci Profesora Oskara Haleckiego. Warszawa, 1935. S.243–245; Jurek T. Księstwo Głogowskie pod rządami synów Konrada I (1273–1290) // Śląski Kwartalnik Historyczny "Sobótka". T.42. 1987. Z.3. S.395–410; Idem. Henryk Probus i Henryk głogowski: stosunki wzajemne w latach 1273–1290 // Ibidem. T.42. 1987. Z.4. S.555–570; Barciak A. Książę Przemek ściniański i bitwa siewierska // Nihil superfluum esse. Prace z dziejów średniowiecza ofiarowane Profesor Jadwidze Krzyżaniakowej. Poznań, 2000. S.280–282; Sadowski T. Książęta opolscy i ich państwo. Wrocław, 2001. S.87–88.*

⁴⁹ Ипатьевская летопись. Стб. 935–936.

⁵⁰ Там же. Стб.936; Rocznik cycterów henrykowskich // Monumenta Poloniae Historica. T.3. Lwów, 1878. S.702.

⁵¹ Ипатьевская летопись. Стб. 936; Hlavaček I. Novy ziomek formule Tobiase z Bechyne // Československy Časopis Historický. R. 6. 1958. Z.3. S.560.

⁵² *Tęgowski J. Zabiegi księcia kujawskiego Władysława Łokietka o tron krakowski w latach 1288–1293 // Zapiski kujawsko-dobrzyńskie. T.6. Historia. 1987. S.48–49, 53–54.*

⁵³ *Dąbrowski D. Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi w latach 1264–1299/1300 r. // Галичина та Волинь в добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького. Львів, 2001. С.55; Idem. Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich. Poznań–Wrocław, 2002. S.197–217.*

24 серпня 1289 р. Генріх IV і легницький князь Генріх Товстий розбили союзників під стінами Вавеля⁵⁴. Владислав Локеток ледве втік з Кракова, а Лев Данилович відступив на Русь.

І все ж боротьба продовжувалася: у 1289–1290 рр. галицький князь з союзними ординцями здійснив походи в сілезькі землі⁵⁵ аж до Ратибора⁵⁶. Союзник нового краківського князя Генріха IV угорський король Ласло Кун зі страхом очікував нового вторгнення татарських орд у свої землі⁵⁷. Попри проблеми в стосунках з папою, з німецьким королем Рудольфом I Габсбургом, з Левом Даниловичем та його польськими союзниками, Генріх IV Пробус тримався доволі твердо, спираючись на допомогу німецьких князів, зокрема бранденбурзького маркграфа Оттона V Довгого, з дочкою якого Матильдою він одружився у 1288 р.⁵⁸

23 червня 1290 р. Генріх IV Пробус несподівано помер. Австрійські хроністи повідомляють, що перед смертю князь віддав *королю Русі* землі і міста⁵⁹. Така інформація міститься в контексті викладу заповіту бездітного Генріха Пробуса, згідно з яким він розділив свої володіння між родичами, повернувши навіть чеському королю Вацлаву II Клодзьку землю⁶⁰. Це повідомлення свідчить про добру обізнаність німецьких хроністів (інші деталі заповіту збігаються з польськими джерелами) і може означати тільки одне: після сілезьких походів Лева Даниловича незадовго до своєї смерті Генріх IV Пробус уклав з ним компромісний мир, визнавши захоплення Люблінської землі, здійснене в ході війни 1289–1290 рр.⁶¹ Очевидно, в свою чергу, Лев Данилович відмовився від підтримки інших претендентів, визнавши Генріха IV краківським князем. Такий компроміс був вигідний обом. Коли була захоплена Люблінська земля – невідомо, а припущення, що це відбулося вже після смерті Генріха IV, ближче до 1292 р.⁶², не має надійного джерельного обґрунтування.

Смерть (чи ймовірне отруєння) Генріха IV Пробуса призвела до нового вибуху боротьби за краківський престол, претензії на який тепер мали великопольський князь Пшемисл II та опольський князь Болеслав I. Жоден з цих князів не задовольняв Лева Даниловича. Його найбільше влаштував би Владислав Локеток, свояк Юрія Львовича. Однак Владислав Локеток відразу ж утвердився в Сандомирському князівстві, а Краків зайняв Пшемисл II⁶³. І все ж об'єднання великопольських та поморських зе-

⁵⁴ Tęgowski J. Zabiegi. S.54–55.

⁵⁵ Rocznik cysterów henrykowskich. P. 702.

⁵⁶ Mika N. Racibórz w obliczu najazdów tatarskich i zagrożenia wałaskiego. Racibórz, 2002. S.50–62.

⁵⁷ Homza M. Sytuacja polityczna Spisza. S.170–171.

⁵⁸ Nowacki B. Związki małżeńskie jednoczycieli państwa polskiego. S.166.

⁵⁹ Ottokar Österreichische Reimchronik / Hrsg. J.Seemüller // Monumenta Germaniae Historica. Deutsche Chroniken. T.5. Bd.1. Hannoverae, 1893. P.284; Österreichische Chronik von den 95 Herrschaften / Hrsg. J.Seemüller // Monumenta Germaniae Historica. Deutsche Chroniken. T.6. Hannoverae et Lipsae, 1909. P.138; Ebendorfer Thomas. Chronica Austriae / Hrsg. A.Lhotsky // Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. Nova series. T.13. Berlin–Zürich, 1967. P.210–211.

⁶⁰ Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski. T.2. Poznań, 1878. No 645; Nowacki B. Przemysł II książę wielkopolski, król Polski 1257–1296. Poznań, 1995. S.123; Swieżawski A. Przemysł. Król Polski. Warszawa, 2006. S.126–128; Hetzig A., Ruchniewicz M. Dzieje Ziemi Kłodzkiej. Hamburg–Wrocław, 2006.

⁶¹ Rocznik krakowski // Monumenta Poloniae Historica. T.2. Lwów, 1872. P. 852.

⁶² Грушевський М. Історія України-Руси. Т.3. Львів, 1905. С.97–98; Łowmiański H. Początki Polski. T.6/2. Warszawa, 1975. S.847.

⁶³ Nowakowski T. Stosunki między Przemysłem II a Władysławem Łokietkiem w okresie walk o Kraków po śmierci Leszka Czarnego (1288–1291) // Roczniki Historyczne. T.54. 1988. S.159.

мель було для нього важливішим. Наприкінці листопада 1290 р. Пшемисл II залишив головне польське місто, а до 20 квітня 1291 р. домовився з чеським королем Вацлавом II, уступивши йому Краків⁶⁴. Розв'язавши собі руки в Малопольщі, князь зосередився на завершенні підпорядкування Великопольщі.

Лев Данилович не мав можливості активно втрутитися у боротьбу за польську спадщину. Його найбільший ворог, угорський король Ласло Кун, загинув саме в цей час: 10 червня 1290 р. його зарубали у власному шатрі половецькі нобілі Арбоз, Туртуле і Кеменеше⁶⁵, чи то мстячи за антиполовецькі акти, прийняті королем під натиском баронів, чи то виконуючи замовлення барона Копаса Борші. Доля угорського престолу для Лева Даниловича була важливішою, ніж доля краківського престолу. Папа римський хотів утвердити на угорському престолі племінника Ласло IV – неаполітанського принца з Анжуйської династії Карла Мартела, який був сином Марії, дочки Стефана V і сестри Ласло IV Куна. 31 серпня 1290 р. німецький король Рудольф Габсбург надав Угорщину як власний лен синові Альбрехту I, герцогу Австрії⁶⁶. Угорська знать підтримала племінника Бели IV – Андрія III, сина герцога Стефана.

У червні 1291 р. війська нового короля Угорщини напали на Австрію. На допомогу їм виступили галицькі дружини Лева Даниловича⁶⁷, який залучив до походу й ординців⁶⁸. Ця війна завершилася миром у Хайнбурзі 26 серпня 1291 р., за яким Альбрехт I визнав Андрія III королем Угорщини⁶⁹. Є підстави припускати, що новий король Угорщини Андрій III в обмін на галицьку допомогу визнав входження втрачених закарпатських володінь до складу держави свого свояка Лева Даниловича – у тих умовах галицько-волинська підтримка важила значно більше, ніж клаптик королівського домену під Карпатами. В результаті угорсько-галицька конфронтація часів Ласло IV Куна знову змінилася на угорсько-галицький союз.

В умовах, що склалися, Лев Данилович продовжував підтримувати Владислава Локетка. Не випадково новий угорський король Андрій III між 19 серпня–24 листопада 1290 р. одружився з племінницею Владислава Локетка – Фенною, дочкою куявського князя Земомисла⁷⁰. Однак спокій був примарним: 1292 р. Вацлав II, заручившись підтримкою сілезьких князів, напав на Сандомирське князівство. Втративши Сандомир, Владислав Локеток намагався утриматися у Серадзі, але у серпні 1292 р. змушений був з братом скласти васальну присягу на вірність королю Вацлаву II⁷¹. Під Сандомиром Владиславові Локетку допомагали татарські загони⁷². Заледве, чи міг Юрій Львович сам, без батька організувати подібну акцію⁷³.

⁶⁴ Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski. T.2. Poznań, 1878. No 665.

⁶⁵ Голубовский П. Половцы в Венгрии. Киев, 1889. С.23.

⁶⁶ Marchali H. H. Magyarország története az Árpádok korában 1038-1301. Budapest, 1896. 576–577 old.

⁶⁷ Continuatio Vindobonensis // Monumenta Germaniae Historica. Scriptores. T.9. Hannoverae, 1851. P.716; Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 3. Львів, 1905. С.98–100.

⁶⁸ Continuatio Florianensis // Monumenta Germaniae Historica. Scriptores. T.9. P.749.

⁶⁹ Codex diplomaticus Hungarie ecclesiasticus ac civilis / Ed. G. Fejer. T.11. V.1. Buda, 1844. P.180.

⁷⁰ Jasiński K. Polityka małżeńska Władysława Łokietka // Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym / Pod red. A.Radziwińskiego i J.Wroniszewskiego. Toruń, 1996. S.19.

⁷¹ Baszkiewicz J. Powstanie zjednoczonego państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku. Warszawa, 1954. S.208.

⁷² Rocznik krakowski. P. 852; Joannis Dlugossii Annales seu cronicae inciliti Regni Poloniae. Ks.7-8. Varsaviae, 1975. S.277.

⁷³ Dąbrowski D. Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi. S.67.

Допомагаючи Владиславу Локетку, галицько-волинські князі відкрито самі у боротьбу не втручалися, що може свідчити про певні їх вагання. Поступово ситуація змінювала, і Лев Данилович почав схилитися до союзу з чеським королем Вацлавом II, який доводився йому внучатим племінником, а його васал, битомський князь Казимир II, був зятем галицького князя. У 1293 р. до чеського короля прибули ординські послы, які, безперечно, переїжджали через володіння Лева Даниловича.

Спроба Вацлава II повністю підпорядкувати собі всіх польських князів наштовхнулася на опір, насамперед, Пшемисла II, який об'єднав великопольські та поморські землі і спирався на союз з Бранденбургом. Вже на початку 1293 р. Пшемисл II почав переговори з Владиславом Локетком⁷⁴. Боротьба між польськими князями та чеським королем відновилася, і за згодою папи 26 червня 1295 р. в Гнезно Пшемисл II коронувався як король Польщі. Йому вдалося відновити зліквідоване імперією в XI ст. Польське королівство⁷⁵. Однак тріумф його був коротким: 2 лютого 1296 р. Пшемисла II підступно вбив бранденбурзький агент. Чеський король почав опановувати Великопольщу. У 1297 р. Вацлав II нарешті коронувався в Празі чеською королівською короною, здолавши довголітній опір старого німецького короля Рудольфа I. На коронаційних урочистостях було присутнє і посольство з Галицько-Волинської держави⁷⁶. У 1299 р. в Брно відбулася особиста зустріч Лева Даниловича з Вацлавом II, зафіксована чеським хроністом Інджіхом з Хеймбурга⁷⁷.

У цьому контексті може видатися слушною думка Д. Домбровського, що в останні роки свого життя Лев Данилович орієнтувався на союз з Вацлавом II, і зміни в галицькій політиці почалися лише влітку 1300 р., коли до влади прийшов свояк Владислава Локетка – король Юрій Львович⁷⁸. Однак можливі й інші варіанти, адже Лев Данилович не раз демонстрував здатність приймати неординарні рішення і ніколи не дотримувався шаблонів у політиці. Проблема ця дискусійна, і робити поспішні висновки не варто.

У 1296 р. Владислав Локеток зважився на продовження боротьби за королівську корону, очевидно, все ж відчуваючи підтримку руської рідні. Тим більше, що Лева Даниловичу вдалося повністю відновити єдність королівства Русі. В цьому контексті варто звернути увагу також на один шлюб, укладений між 1296–1300 рр., тобто ще за Лева Даниловича, який, безперечно, укріплював союз сюзерена королівства Русі з кувявськими князями⁷⁹. Йдеться про одруження Анастасії Львівни з добжинським князем Земовитом, молодшим братом Владислава Локетка⁸⁰. Як відомо, випадковостей у тодішній шлюбній політиці правителів бути не могло. Цей шлюб міг бути лише підтвердженням союзу політичного.

⁷⁴ Swieżawski A. Przemysl. Król Polski. Warszawa, 2006. S.149–150.

⁷⁵ Rocznik kapituły poznańskiej // Monumenta Poloniae Historica. Seria Nova. T.6. Cz.2. Warszawa, 1962. P.52.

⁷⁶ Petra Žitavského kronika zbraslavská / Ed. J.Emler // Fontes rerum Bohemicarum. T.4. Praha, 1884. P.70.

⁷⁷ Annales Heinrici Heimbürgenci // Fontes rerum Bohemicarum. T.3. Praha, 1882. P.320–321.

⁷⁸ Dąbrowski D. Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi. S.56–57.

⁷⁹ Навіть, якщо прийняти гіпотезу Д. Домбровського, за якою Анастасія була дочкою волинського князя Мстислава Даниловича.

⁸⁰ Balzer O. Genealogia Piastów. Kraków, 1895. S.345–347; Włodarski B. Stanowisko Rusi Halicko-Wołyńskiej wobec akcji zjednoczeniowej Władysława Łokietka i jego powiązanie z utratą Pomorza Gdańskiego // Zapiski Historyczne. T.27. 1962. Z.3. S.341; *Idem*. Polska i Rus' 1194–1340. Warszawa, 1966. S.227; Jasiński K. Rola Siemowita księcia dobrzyńskiego w stosunkach polsko-krzyżackich w 1308/1309 r. // Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie. Seria A. T.1. 1978. S.167; *Idem*. Księżna dobrzyńska Anastaszja i jej regencja // Ojczyzna bliższa i dalsza. Kraków, 1993. S.425–433; *Idem*. Polityka małżeńska Władysława Łokietka // Genealogia. Rola związków radzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym. Toruń, 1996. S.19.

1299 р. відбулася зустріч Лева Даниловича з чеським королем Вацлавом II, яка могла бути ініційована останнім – готуючись до коронації польською короною, Вацлав II, ймовірно, хотів вирішити всі проблеми зі східним сусідом. Ці перемовини у Брні, які, на думку Б.Влодарського, відбулися між початком березня–половиною травня 1299 р.⁸¹, але не пізніше початку липня 1299 р., за уточненням Д.Домбровського⁸², напевно, містили і компроміс стосовно Владислава Локетка. Невдовзі після цієї зустрічі, а саме 23 серпня 1299 р., в Кленце поблизу Нового Міста над р. Вартою Владислав Локеток підписав зобов'язання скласти васальну присягу Вацлаву II⁸³. Такі відносно легкі умови для Владислава Локетка були наслідком цього компромісу. Цікаво, що дослідник діяльності Владислава Локетка Едмунд Длугопольські допускав, що під час своєї вимушеної еміграції у 1299 р. польський князь виїхав спочатку через Мазовію до Лева Даниловича і лише після цього через Угорщину дістався Риму⁸⁴. В серпні 1300 р. Вацлав II в Гнезно коронувався як король Польщі⁸⁵.

Залишається загадкою похід руського війська влітку 1300 р. в Сандомирську землю, який завершився здобуттям Нового Корчина – він був реальною підтримкою Владислава Локетка, котрий, повернувшись з еміграції з Риму, продовжив боротьбу. Похід відбувся саме під час наступу Вацлава II⁸⁶. Цей похід також міг бути здійснений ще за наказом Лева Даниловича, хоча самостійну ініціативу з боку його сина і спадкоємця холмсько-белзького князя Юрія Львовича теж виключати не можна. Варто звернути увагу, що допомога польському князю була надана в момент кульмінації боротьби Ногая з правителем Золотої Орди Токту, результат якої був надзвичайно важливим для Лева Даниловича.

Як висновок: Лев Данилович був одним із найактивніших учасників боротьби за краківський престол в остатній чверті XIII ст. Після невдалої спроби виступити спадкоємцем бездітного свояка Болеслава Сором'язливого у 1280 р., яка вилилася у війни з новим краківським князем Лешком Чорним до смерті останнього у 1288 р., Лев Данилович продовжував брати участь у цій боротьбі, підтримуючи вигідних для нього претендентів. Тоді ж у 1289–1290 рр. була приєднана і Люблінська земля, що визнав тодішній краківський князь Генріх IV Пробус.

⁸¹ Włodarski B. Stanowisko Rusi halicko-wołyńskiej wobec akcji zjednoczeniowej Władysława Łokietka i jego powiązanie z utratą Pomorza Gdańskiego // Zapiski Historyczne. T.27. 1962. Z.3. S.339.

⁸² Dąbrowski D. Stosunki polityczne Lwa Daniłowicza z sąsiadami zachodnimi. S.68.

⁸³ Długopolski E. Władysław Łokietek na tle swoich czasów. Kraków, 2009. S.54.

⁸⁴ Ibid. S.61.

⁸⁵ Antonin R. Zahraniční politika krále Václava II v letech 1283–1300. Praha, 2009. S.247.

⁸⁶ Rocznik Traski // Monumenta Poloniae Historica. T.2. Lwów, 1872. P.853; Joannis Dlugossii Annales seu cronicae inciliti Regni Poloniae. Ks.7–8. Varsaviae, 1975. P.14.

**LEV DANILOVYCZ AND THE STRUGGLE FOR THE THRONE
OF THE KRAKOV IN THE LAST QUARTER OF THIRTEENTH CENTURY.**

Leontiy VOITOVYCH

*L'viv Ivan Franko National University
1, Universytet'ska Str., Lviv, 79000
The History of Middle Ages and Byzantine Study Department
e-mail: lev67420@ukr.net*

This article is devoted to unexplored episodes of participation to the duke of Principality of Galicia-Volynia Lev Danilovycz in the struggle for the throne of Krakow in the 1280–1300 years. After unsuccessful attempt to act as the successor of his childless brother-in-law Boleslav V in 1280, what became a result of the war against the duke of Krakow Leszek the Black to his death in 1288, Lev Danilovycz continued to take part in this fight by supporting favorable for him applicants. Then in 1289–1290 the land of the Lublin was attached, what was accepted by Duke of the Krakow Henry IV Probus. Latin source and contemporary Polish literature are widely used in the research.

Key words: throne of Krakow, Lev Danilovycz, Boleslav V, Leszek of Black, Henry IV Probus, Wenceslaus II, Wladyslav the Elbow-high.

**ЛЕВ ДАНИЛОВИЧ И БОРЬБА ЗА КРАКОВСКИЙ ПРЕСТОЛ
В ПОСЛЕДНЕЙ ЧЕТВЕРТИ XIII ВВ.**

Леонтий ВОЙТОВИЧ

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, Львов, 79000
Кафедра истории средних веков и византистики
e-mail: lev67420@ukr.net*

В статье рассматриваются малоизученные эпизоды участия галицко-волынского князя Льва Даниловича в борьбе за краковский престол в 1280–1300 гг. После неудачной попытки выступить наследником бездетного шурина Болеслава Стыдливого в 1280 г., которая вылилась в войну с новым краковским князем Лешко Черным до смерти последнего в 1288, Лев Данилович продолжал участвовать в этой борьбе, поддерживая выгодных для него претендентов. Тогда же в 1289–1290 гг. была присоединена и Люблинская земля, что было признано краковским князем Генрихом IV Пробусом. Лев Данилович принимал активное участие и в дальнейшей борьбе за краковский престол, поддерживая различных претендентов. В исследовании широко использованы латиноязычные источники и новая польская литература.

Ключевые слова: краковский престол, Лев Данилович, Болеслав Стыдливый, Лешко Черный, Генрих IV Пробус, Вацлав II, Владислав Локеток.

Стаття надійшла до редакції 12.03.14
Прийнята до друку 04.03.14